

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลจำเป็นต้องมีการแบ่งเขตการจัดการในพื้นที่สงวนชีวมณฑลออกเป็น 3 เขตการจัดการ ได้แก่ พื้นที่แกนกลาง เขตกันชน และพื้นที่รอบนอก เพื่อดำเนินการตามบทบาททั้ง 3 ประการของพื้นที่สงวนชีวมณฑล ได้แก่ บทบาทด้านการอนุรักษ์ คือ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดั่งามในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ บทบาทด้านการพัฒนา คือ การพัฒนาสังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจ และบทบาทด้านการศึกษาวิจัยและเฝ้าติดตาม คือ การศึกษาวิจัยและการติดตามการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการอนุรักษ์และการพัฒนาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของพื้นที่สงวนชีวมณฑลในการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม กับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ อันจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนสืบไป

ในการนี้ โครงการมนุษย์และชีวมณฑลได้กำหนดแนวทางการดำเนินการตามบทบาททั้ง 3 ประการของพื้นที่สงวนชีวมณฑลไว้ในบทบัญญัติว่าด้วยกรอบการดำเนินงานเครือข่ายทั่วโลกของพื้นที่สงวนชีวมณฑล (Statutory framework of the world network of biosphere reserves) กลยุทธ์เซบิญาเพื่อพื้นที่สงวนชีวมณฑล (The Seville Strategy for Biosphere Reserves) และแผนปฏิบัติการแมดริด (Madrid Action Plan: MAP) ซึ่งแนวทางการดำเนินการดังกล่าวมีความยืดหยุ่นสูง เป็นการดำเนินการตามความพร้อมและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ และสามารถนำแนวทางเหล่านี้มาผสมผสานกับการจัดการตามวิธีการดั้งเดิมของแต่ละพื้นที่ได้ โดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลขึ้นมาใหม่ แต่จะต้องสามารถดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อบทบาทและวัตถุประสงค์ของพื้นที่สงวนชีวมณฑลได้อย่างครบถ้วน

สำหรับกรณีของประเทศไทย มิได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลไว้โดยเฉพาะ แต่นำเอากฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้บังคับในปัจจุบันมาปรับใช้กับการจัดการพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษาการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกราชพบว่า การนำพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.

2504 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายที่ดิน และพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาปรับใช้กับการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกราช ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ซึ่งเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่นำมาปรับใช้ไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑล จึงไม่สามารถดำเนินการจัดการเพื่อตอบสนองต่อบทบาทและวัตถุประสงค์ของพื้นที่สงวนชีวมณฑลได้ อีกทั้งยังไม่มีกรมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถดำเนินการจัดการพื้นที่ที่ดินรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามหลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลได้ เนื่องจากการกระทำนอกขอบอำนาจ

แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงแนวทางการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 และฉบับที่ 11 และนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้วางแนวทางด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้อย่างสอดคล้องกับหลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑล ดังนั้น นอกจากกฎหมายที่นำมาปรับใช้ในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกราชจะไม่สามารถตอบสนองต่อบทบาทและวัตถุประสงค์ของพื้นที่สงวนชีวมณฑลได้แล้ว ยังขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และไม่อาจเป็นไปตามนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลโดยเฉพาะ ดังนั้น การจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลของประเทศไทยอีก 3 แห่งที่เหลือ ก็ต้องนำกฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นมาปรับใช้ในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลด้วย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลอีก 3 แห่ง จึงน่าจะคล้ายคลึงกับปัญหาที่เกิดกับการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกราช เนื่องจากได้นำมาตรการทางกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลมาปรับใช้กับการจัดการ ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลของประเทศไทยทั้ง 4 แห่ง ล้วนแต่เป็นคนละหน่วยงานกัน ทำให้การตีความกฎหมาย และการออกนโยบายเพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลของประเทศไทยแต่ละแห่งแตกต่างกันออกไป ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพและไม่มีมาตรฐานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ประเทศไทยมีศักยภาพมากพอที่จะจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลให้เป็นไปตามหลักการจัดการเพื่อตอบสนองบทบาทและวัตถุประสงค์ของพื้นที่สงวนชีวมณฑลอย่างเต็มพื้นที่ แต่การจัดการดังกล่าวต้องอาศัยบทบาทบัญญัติของกฎหมายเป็นเครื่องมือในการวางหลักเกณฑ์การจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลที่เหมาะสมกับประเทศไทยและเป็นไปตามหลักการจัดการที่ยูเนสโกกำหนด แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่พร้อมที่จะนำกฎหมายว่าด้วยการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลมาใช้บังคับทันที เนื่องจากคนในสังคมยังขาดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและขาดความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังไม่มีความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาลำสำหรับการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลของประเทศไทยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

2.1 ระยะเตรียมความพร้อม

ควรดำเนินการทันทีเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลตามมาตรการทางกฎหมายซึ่งจะได้บัญญัติขึ้นต่อไป

2.1.1 กำหนดขอบเขตของพื้นที่สงวนชีวมณฑล

กำหนดขอบเขตของพื้นที่สงวนชีวมณฑลทุกแห่งและเขตการจัดการทุกเขตในพื้นที่สงวนชีวมณฑลแต่ละแห่งให้มีความชัดเจน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สงวนชีวมณฑลทุกหน่วยงานจัดทำแผนที่ให้ถูกต้องตรงกันและมีการเผยแพร่แผนที่ดังกล่าว เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันและง่ายต่อการกำหนดมาตรการจัดการ

2.1.2 ถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังจิตสำนึก

ถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและมีความสมดุล รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับบทบาท ความสำคัญ และหลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลให้แก่ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยแบ่งการทำงานเป็น 2 ช่วง ดังนี้

1) ช่วงแรก เร่งถ่ายทอดความรู้ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานส่วนภูมิภาค และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และเพิ่มภารกิจด้านการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลให้เป็นส่วนหนึ่งของภารกิจของแต่ละหน่วยงานด้วย เพื่อให้หน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอำนาจเข้าดำเนินการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลในพื้นที่ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานของตนอย่างเต็มที่

2) ช่วงที่ 2 ให้หน่วยงานที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในช่วงที่ 1 จัดทำศูนย์การเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักและเข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและพื้นที่สงวนชีวมณฑล พร้อมจัดทำโครงการสาธิตกิจกรรมที่ตอบสนองต่อบทบาทและวัตถุประสงค์ของพื้นที่สงวนชีวมณฑล เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกอบรมสำหรับผู้สนใจ

2.1.3 แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างพื้นที่สงวนชีวมณฑลแต่ละแห่ง

จัดให้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างพื้นที่สงวนชีวมณฑลแต่ละแห่ง เพื่อให้มองเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและอาจเกิดขึ้นในอนาคต เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2.2 ระเบียบร่างกฎหมาย

ควรดำเนินการควบคู่ไปกับระยะเตรียมความพร้อม เนื่องจากเมื่อประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีความรู้และความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและพื้นที่สงวนชีวมณฑล และเข้าใจถึงหลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลแล้ว จะได้เสนอร่างกฎหมายเพื่อบังคับใช้แก่การจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลได้ทันที

ทั้งนี้ การจัดทำร่างกฎหมายดังกล่าวจะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สงวนชีวมณฑลของประเทศไทยทุกหน่วยงานได้ร่วมหารือและกำหนดมาตรการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลที่เหมาะสมร่วมกัน เพื่อกำหนดการที่เป็นเอกภาพและมีมาตรฐานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยร่างกฎหมาย 2 ระดับ คือ

2.2.1 กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ

เป็นกฎหมายที่ร่างขึ้นมาเพื่อใช้บังคับแก่การจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลในประเทศไทยในภาพรวม โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กำหนดมาตรการด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนนำวัฒนธรรมอันดีงามเข้ามาผสมผสานในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑล เช่น วัฒนธรรมการบวชป่า เป็นต้น และกำหนดมาตรการที่เป็นการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยกำหนดมาตรการควบคุมพื้นที่และการดำเนินกิจกรรมด้วยระบบใบอนุญาต และมาตรการติดตามตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เพื่อนำมาประกอบการต่อหรือเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าว

2) กำหนดขอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการโครงการมนุษย์และชีวมณฑลให้ชัดเจน และเพิ่มอำนาจหน้าที่อื่นในฐานะที่เป็นที่ปรึกษาและผู้ประสานงานของพื้นที่สงวนชีวมณฑลทุกแห่งของประเทศไทย โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่ร่างขึ้นมา เพื่อให้คณะกรรมการฯ สามารถมีบทบาทในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ให้อำนาจการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นายอำเภอ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สงวนชีวมณฑลทุกแห่ง ให้เข้ามามีบทบาทในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลร่วมกัน

4) ให้สิทธิแก่ประชาชนในการรวมเป็นชุมชนหรือร่วมกับรัฐ เข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยเป็นไปตามมาตรา 66 และมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่ของประชาชนให้ต้องปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนต่อไป

2.2.2 กฎหมายลำดับรอง

มีหลักการทำนองเดียวกับกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ แต่จะกำหนดมาตรการที่ละเอียดยิ่งขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลแต่ละแห่ง ซึ่งผู้เขียนขอเสนอมาตรการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกกราชขึ้นมาเป็นตัวอย่าง ในฐานะที่เป็นกรณีศึกษาของอุทยานพนมรุ้งฉบับนี้ ดังนี้

1) การจัดการพื้นที่แก่งกลาง กำหนดมาตรการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ พร้อมกับส่งเสริมให้ชุมชนนำวัฒนธรรมอันดีงามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้ามาผสมผสานในการอนุรักษ์ในพื้นที่แก่งกลางด้วย นอกจากนี้ ควรกำหนดบทลงโทษผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนมาตรการดังกล่าวด้วย ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่แก่งกลาง ผู้เขียนเห็นว่า ควรลดบทบาทและกิจกรรมด้านอื่นลง ให้เหลือเพียงกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและการศึกษาวิจัยเท่านั้น ส่วนการตั้งสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราชในพื้นที่แก่งกลางนั้น หากมีสิ่งปลูกสร้างเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและเพื่อความสะดวกในการดำเนินการอนุรักษ์ของเจ้าหน้าที่ ยังสามารถกระทำได้เท่าที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรการในส่วนนี้ต้องมีการหารือร่วมกันระหว่างสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราช จังหวัดนครราชสีมา อำเภอบักรังชัย องค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง ชุมชน และประชาชน เพื่อทำความเข้าใจถึงแนวทางจัดการพื้นที่แก่งกลางร่วมกัน

2) การจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เอ และชั้นที่ 1 บี นอกเขตพื้นที่แก่งกลาง ต้องกำหนดมาตรการจัดการแยกจากพื้นที่ส่วนอื่น เนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวโดยปราศจากการควบคุมหรือมีการควบคุมที่หละหลวม อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ดังกล่าวได้ การอนุญาตให้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวตามมติคณะรัฐมนตรี จึงอาจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ได้ง่าย ควรใช้ประโยชน์ด้วยความระมัดระวังและก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ให้น้อยที่สุด ดังนั้น ในกฎหมายลำดับรองจึงควรกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้เข้าใช้พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 เอ และ 1 บี เพิ่มเติมจากมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวด้วย เช่น ให้ดำเนินกิจกรรมได้เท่าที่ไม่กระทบกระเทือนต่อสภาพพื้นที่ต้นน้ำ กำหนดการติดตามตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบการใช้พื้นที่ผิดไปจากเงื่อนไขการอนุญาตจะต้องเพิกถอนใบอนุญาตทันที หรือหากมีความจำเป็นต้อง

อนุญาตให้ดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเกินกว่ามาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะต้องกำหนดเงื่อนไขให้มีการลดผลกระทบดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรฐาน มิฉะนั้นจะไม่ต่อไปอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต เป็นต้น

3) การจัดการเขตกันชน เนื่องจากการจัดการเขตกันชนจะต้องเป็นไปโดยสอดคล้องกับการอนุรักษ์ในพื้นที่แกนกลาง แต่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่อย่างยั่งยืน และมีความเหมาะสมทางนิเวศวิทยาได้ ผู้เขียนจึงขอแบ่งเขตกันชนเป็น 2 ส่วน ตามความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อให้เป็นไปตามบทบาทของเขตกันชน ดังนี้

(1) เขตกันชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติสูง ต้องกำหนดมาตรการอนุรักษ์ เพื่อคุ้มครองพื้นที่แกนกลาง แต่เป็นมาตรการอนุรักษ์ที่ไม่เข้มงวดเท่ากับมาตรการอนุรักษ์ที่ใช้ในพื้นที่แกนกลาง โดยนอกจากจะเปิดโอกาสให้มีการศึกษาวิจัยในพื้นที่แล้ว ยังต้องเปิดโอกาสให้นำเยาวชนมาเข้าค่ายและทัศนศึกษาในพื้นที่ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพร้อมให้ความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศในพื้นที่ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับพื้นที่สงวนชีวมณฑลและหลักการจัดการ โดยมีวัตถุประสงค์ท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมความรู้

(2) เขตกันชนในส่วนเขตป่าเสื่อมโทรม เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมและดูแลของเจ้าหน้าที่ ควรมีมาตรการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาทำสวนป่าและเร่งฟื้นฟูสภาพป่าให้กลับมาดีดังเดิม โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาช่วยในการอนุรักษ์และการจัดการสวนป่า และอาจสร้างแปลงทดลองและสาธิตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในเขตป่าเสื่อมโทรม เพื่อให้มีความรู้ด้านการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนให้แก่คนในชุมชนและประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจ เพื่อขยายแนวคิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาในพื้นที่อื่นต่อไป

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในส่วนนี้ต้องมีการหารือร่วมกันระหว่างสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช จังหวัดนครราชสีมา อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง ชุมชน และประชาชน เพื่อแต่งตั้งผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในแต่ละกิจกรรม และกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรม และข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเขตกันชนของพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกราช

3) การจัดการพื้นที่รอบนอก เนื่องจากพื้นที่รอบนอกของพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกกราช ประกอบไปด้วยพื้นที่ 3 ส่วน ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่ที่เอกชนมีสิทธิเข้าอยู่อาศัย ดังนั้น การกำหนดมาตรการจัดการย่อมแตกต่างกันออกไปตามสภาพพื้นที่และความเหมาะสมด้วย ดังนี้

(1) ประกาศให้พื้นที่ที่มีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมของมนุษย์โดยง่าย เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อดำเนินมาตรการคุ้มครองไม่ให้ได้รับความกระทบกระเทือนจากกิจกรรมในพื้นที่รอบนอกหรือกิจกรรมภายนอกพื้นที่สงวนชีวมณฑลมากเกินไปจนสมควร โดยกำหนดมาตรการอนุรักษ์เป็นมาตรการหลักและกำหนดมาตรการเสริมเป็นการอนุญาตให้ชุมชนใช้ประโยชน์ในพื้นที่อยู่บ้าง แต่การอนุญาตต้องไม่ขัดต่อหลักการอนุรักษ์ ดังนั้น ในพื้นที่ส่วนนี้จึงไม่อาจใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเต็มที่มากนัก

(2) ในส่วนที่เป็นที่ดิน ส.ป.ก. และที่ดิน สทก. ควรปรับลดระยะเวลาในการอนุญาตให้ใช้ที่ดินลง และกำหนดจำนวนที่ดินขั้นต่ำที่เกษตรกรผู้มีสิทธิทำกินได้รับ เพื่อสร้างเงื่อนไขในการต่อใบอนุญาตโดยกำหนดให้เกษตรกรผู้นั้นจัดสรรที่ดินที่ดินมีสิทธิทำกินจำนวนหนึ่งเพื่อเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่รอบนอก เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยว การทำแปลงสาธิตการปลูกผักหวานเพื่อลดการลักลอบเก็บหาผักหวานในป่า เป็นต้น

(3) กำหนดมาตรการจูงใจเพื่อให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมฝึกอบรมการใช้ที่ดินเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมาตรการจูงใจเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่สงวนชีวมณฑล ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาที่ยั่งยืน การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นต้น โดยมาตรการจูงใจดังกล่าว อาจจัดในรูปแบบการประกวดโครงการของชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกกราช

(4) เชื่อมโยงพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกกราช ป่าสงวนแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติทับลานทั้งหมดเข้าด้วยกัน ในฐานะที่พื้นที่บางส่วนของป่าสงวนแห่งชาติและอุทยานแห่งชาติทับลานเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่สงวนชีวมณฑล และในฐานะที่พื้นที่ทั้ง 3 ประเภท ต่างก็เป็นพื้นที่คุ้มครองที่มีแนวทางการดำเนินการที่สามารถส่งเสริมกันและกันได้ โดยกำหนดมาตรการในการจัดการ การประสานงาน และการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกัน โดยการยอมรับเอา

หลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนการจัดการป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติทับลาน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลและการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่สงวนชีวมณฑลให้แก่เจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทับลาน

เช่นเดียวกับการกำหนดมาตรการจัดการพื้นที่แกนกลางและเขตกันชน การกำหนดมาตรการจัดการพื้นที่รอบนอกจะต้องมีการหารือร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ จังหวัดนครราชสีมา อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอปักธงชัย องค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง ชุมชน และประชาชน เพื่อวางแผนการจัดการและแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่รอบนอกร่วมกัน โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน บนหลักการพัฒนายั่งยืน

2.2.3 การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย

เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาปรับปรุงร่างมาตรการในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลทั้ง 2 ระดับ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มากที่สุด

2.3 ระยะบังคับใช้กฎหมาย

ก่อนเข้าสู่กระบวนการตรากฎหมาย ควรมีการทดลองนำมาตรการตามร่างกฎหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาปรับใช้กับการจัดการพื้นที่ โดยการกำหนดเป็นนโยบายในการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑล หากพบว่ามาตรการใดที่ยังไม่เหมาะสมกับการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑล ให้ปรับแก้ทันทีโดยต้องหารือกับทุกภาคส่วนเช่นเดียวกับระยะร่างกฎหมาย

เมื่อเห็นว่าร่างกฎหมายดังกล่าวมีความเหมาะสม ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑล ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่สงวนชีวมณฑลและทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ให้เสนอร่างกฎหมายทั้งระดับพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรองที่ใช้แก่การจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลทุกแห่งเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อตรากฎหมายว่าด้วยการจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑล